

Kommuneplan 2026-2040

Samfunnsdel med arealstrategier

Høringsutkast 29.05.2026

Foto: Lars Solbakken

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
Visjon og fortrinn.....	3
FNs bærekraftsmål viser vei	5
Kommunens muligheter og utfordringer	5
Viktige satsinger	6
Grønn utvikling.....	7
Livskvalitet og mestring.....	7
Attraktivitet og bolyst	8
Næringsvennlig kommune	9
Bærekraftig tjenesteutvikling.....	10
God samfunnsikkerhet og beredskap.....	11
Framtidsretta infrastruktur	11
Samlet oversikt hovedmål og strategier	13
Slik følger vi opp kommuneplanens samfunnsdel	14
Føringer for arealplanlegging i kommunen.....	14

Innledning

Dette er kommunens øverste styringsdokument. Kommuneplanens samfunnsdel skal styre utviklingen i ønsket og bærekraftig retning, møte kommunens utfordringer som samfunn og organisasjon, og iverksette og ivareta nasjonale mål og interesser. Kommunens visjon, hovedmål og strategier gir retning for kommunens utvikling på lang sikt. De langsiktige arealstrategiene gir føringer for kommunens arealplanlegging.

Rana kommune sin historiske grunnmur, med samisk bosetting og kultur, og omstilling knyttet til industrietablering og vekst på 50-tallet har formet befolkning, infrastruktur og næringsliv. Etableringen av Norsk Jernverk var et nasjonalt industriløft for hele Norge for å sikre norsk stålproduksjon. I dag er Mo i Rana regionsenter på Nord-Helgeland, med jernbane, kryssende europaveiforbindelse, og ny stor flyplass som ferdigstilles i 2027. I tillegg har Mo i Rana en av landets største og travleste havner, og ny dypvannskai.

Rana kommune har et bredt sammensatt næringsliv. Mo Industripark er industrielt tyngdepunkt i hele Nord-Norge. Industrien og næringslivet i Rana er motor for verdiskaping, sysselsetting og eksport, og gir kraft på viktige samfunnsområder som grønn omstilling, sirkulærøkonomi og rekruttering.

Kommunen har et levende kulturliv, moderne skoler, høgskole- og universitetstilbud, studentboliger, museum og vitensenter. Byen har fått oppgradert parker og sjøfront, og i boligområdene er turområder og idrettsanlegg med å skape trivsel og bolyst.

Frivillig innsats i idrett, kultur og humanitære organisasjoner er en viktig del av grunnmuren for bærekraftig samfunnsutvikling. I Rana står frivilligheten sterkt, og kommunen har en viktig rolle som samarbeidspart og tilrettelegger. Videre tett samarbeid, både med frivillighet, næringsliv og innbyggere er avgjørende for attraktivitet, bolyst og fremtidens velferd. Sammen skal vi styrke verdier som identitet, tilhørighet, stolthet og fellesskap.

Visjon og fortrinn

Her vil kommunestyrets visjon og tilhørende tekst stå når planen sluttbehandles.

En stolt industrihistorie har gitt ranvæinger nødvendig omstillingskraft og evne til å se fremover. Den løsningsorienterte og framoverlente kulturen sitter i ryggmargen. Rana har

vært og er smeltedigel for teknologiske og kulturelle muligheter. Dette har bidratt til utvikling av et variert næringsliv med spennende arbeidsplasser, og et attraktivt utdanningsmiljø og kulturliv. Samlet har Ranasamfunnet en unik kompetanse og evne til nyskaping.

Optimisme og muligheter preger kommunen. Dette er et godt utgangspunkt for å skape den samfunnsutviklingen kommuneplanen legger føringer for. Rana kommune skal være en forutsigbar og offensiv samfunnsutvikler. I samhandling med innbyggere og et næringsliv som er villige til å tenke nytt, samarbeide og som ikke gir opp uansett motgang – skal Ranasamfunnets evne til videre utvikling og nyskaping styrkes.

Rana kommune representerer mange fortrinn og muligheter. Rana bygger på samisk bosetting og kultur, og vi er reindriftskommune. Rana er også nasjonalparkkommune, grottekommune, og har et bredt spekter av unike natur- og kulturopplevelser året rundt. Vi har snørike vintre, høye og lave fjell, fjorder, elver, og vi har nærhet til Helgelandskysten.

Andre viktige fortrinn:

- Variert arbeidsmarked og spennende arbeidsplasser
- Infrastruktur, industrikompetanse og omstillingsevne for grønn vekst
- Grønn industripark i verdensklasse, og størst i Norge på sirkulær økonomi.
- Statlige virksomheter med nasjonale oppgaver
- Ny stor flyplass og dypvannskai
- Senter i Nord-Norges største eksportregion
- E12 som skandinavisk og europeisk samarbeidskorridor
- Økende investeringsvilje på svensk side
- Tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- Moderne grunnskoler, videregående skole og idrettsanlegg
- Campus, forskningsmiljøer og studentboliger
- Bredt spekter av attraktive kulturtilbud året rundt
- Nærhet til fantastiske natur- og friluftsmuligheter
- Verdifulle landskap og naturtyper
- Frodig kulturlandskap for reindrift og landbruk
- Livskraftige bygde- og lokalsamfunn
- Sterk frivillig sektor og dugnadsånd
- Godt samarbeid mellom næringsliv, frivillighet og kommune

FNs bærekraftsmål viser vei

I 2015 vedtok FNs generalforsamling 17 bærekraftsmål som tydeliggjør hva en bærekraftig samfunnsutvikling innebærer. Bærekraftsmålene skal fremme miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Med det menes en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine. Kommunenes ansvar er forankret i overordna lovverk og nasjonale forventninger til planlegging. Bærekraftsmålene skal legges til grunn for planlegging i kommunene. Viktige nasjonale målområder denne planperioden er reduksjon av klimagassutslipp, ansvarlig forbruk, ressursbruk, naturmangfold og mindre ulikhet.

Bærekraftsmålene forutsetter samarbeid og må ses i sammenheng. Sammen med prioriterte mål i kommuneplanens samfunnsdel skal bærekraftsmålene være med å styre utvikling og prioriteringer i kommunen. De skal vise vei når målkonflikter, tøffe prioriteringer og bedre ressursbruk må håndteres.

Kommunens muligheter og utfordringer

I Rana er det optimisme knyttet til ny flyplass, dypvannskai og nye næringer som ønsker å etablere seg. Tilgang på fornybar energi, arbeidskraft og kompetanse er avgjørende både for eksisterende og nye næringsetableringer. Kommunen skal være en aktiv tilrettelegger og pådriver for grønn industri, og for kompetanse- og kunnskapsbasert næringsliv. Samtidig er

det viktig å se hvordan framtidig bosettings- og arbeidsmønstre utvikler seg, og hvordan kommune og næringsliv sammen kan utnytte dette potensialet.

Viktige utfordringer kommunen står overfor som samfunn er knyttet til demografi, klimaendringer og endret trusselbilde som følge av en mer urolig verden. Kommunen må være forberedt på flere uønska hendelser enn før. Samarbeid om totalforsvaret, samfunnssikkerhet og beredskap skal ha økt oppmerksomhet. Samtidig er nedgang i folketall, rekruttering, boligsosiale utfordringer, utenforskap, psykisk helse og rus områder som kommunen skal prioritere å arbeide med.

Kommunens tjenester møter utfordringer knyttet til demografiske, økonomiske og samfunnsmessige endringer. Disse utfordringene må håndteres oftere og raskere enn før. Samtidig er rekruttering av arbeidskraft en utfordring. Vi må tenke helt nytt i kommunens roller som arbeidsgiver, tjenesteleverandør og samfunnsutvikler. Det innebærer nye løsninger og mer bærekraftig bruk av kommunens tjenester, personellressurser, bygg og infrastruktur. Utviklingen av kommunens tjenester må følges opp med digitalisering, økt bruk av teknologi og kunstig intelligens. Det betyr også at krav til informasjonssikkerhet og personvern må håndteres i en ny kontekst. Evne til å jobbe mer helhetlig, og finne gode og innovative løsninger er avgjørende for fremtidens velferdstjenester.

Viktige satsinger

Syv hovedmål og tilhørende strategier i kommuneplanens samfunnsdel skal styre utviklingen i ønsket og bærekraftig retning, og møte kommunens utfordringer.

- Grønn utvikling
- Livskvalitet og mestring
- Attraktivitet og bolyst
- Næringsvennlig kommune
- Bærekraftig tjenesteutvikling
- God samfunnssikkerhet og beredskap
- Framtidsretta infrastruktur

Grønn utvikling

Grønn utvikling av kommunen forplikter oss til å endre måter å handle og leve på. Det innebærer blant annet endring fra lineær til sirkulær økonomi, ved å øke graden av gjenbruk og ombruk, samtidig som vi reduserer forbruk og skaper mindre avfall.

Vi må begrense klimautslippene, særlig innenfor industri, transport, bygg og arealbruk. Slik reduserer vi negative konsekvenser for natur og miljø, infrastruktur og samfunnsikkerhet. Klimavennlige og fornybare løsninger forutsetter tett samarbeid mellom kommune, næringsliv, industri, forskning-, utviklings- og innovasjonsmiljø og innbyggere.

Vi skal dreie fra bruk av fossil til fornybar energi, redusere energiforbruk og legge til rette for nye energiformer i næringsliv, husholdninger og offentlige bygg. Rana kommune skal fortsette å støtte opp om industri som legger til rette for å erstatte fossil energi med fornybar energi. Å legge til rette for nye fornybare energikilder må veies mot hensyn til naturmangfold og bærekraftig bruk av arealer.

Kommunen skal ta vare på naturområder og hindre nedbygging av karbonrike arealer som skog og myr, og jordbruksjord for matproduksjon. Vi skal bidra til å redusere tap av arts- og naturmangfold, også i by og tettbygde strøk. Kommunen skal jobbe for god økologisk og kjemisk tilstand i alt vann, og at vannressursene forvaltes bærekraftig. Både drikkevannskilder og andre viktige vannforekomster skal beskyttes mot forurensing fra avløp, industri, landbruk og overvann.

Prioriterte strategier:

- Redusere klimautslipp gjennom tiltak innen transport, bygg og arealbruk
- Bærekraftig forvaltning av vannforekomster
- Øke gjenbruk, ombruk og redusere forbruk og avfall
- Begrense nedbygging og tap av naturarealer og naturmangfold
- Øke kunnskapsgrunnlaget med klima-, areal- og naturregnskap

Livskvalitet og mestring

Å legge til rette for livskvalitet og mestring i befolkningen handler om å investere i innbyggere, bolyst og bærekraftige lokalsamfunn. Alle barn skal sikres en best mulig start på livet, og inkludering på tvers av alder, kjønn, etnisitet og funksjonsevne skal prioriteres.

I møte med de store samfunnsutfordringene må kommunen velge samarbeidsløsninger og nye tiltak på flere områder samtidig. Boligsosiale utfordringer, ulikheter og fattigdom er viktige innsatsområder. Systematisk og tidlig innsats på tvers av helse- og oppveksttjenester for å fremme livskvalitet og helse, og forebygge utenforskap, psykisk uhelse, mobbing og rus skal prioriteres gjennom samskaping og samhandling med frivillighet, næringsliv og innbyggere.

Rana kommune skal utvikle velferdstjenester i et mer helhetlig og aldersvennlig perspektiv, slik at eldre kan bo trygt hjemme, mestre og bruke sine ressurser hele livet. Bydelsutvikling med nærhet til tjenester, møteplasser, butikker og kollektivtransport skal gi synergier, smartere velferdstjenester og mer bærekraftig bruk av kommunens ressurser og arealer.

Livskvalitet og mestring handler i stor grad om å høre til, delta i fellesskap og samtidig få bruke sine ressurser og evner. Inkludering og mangfold skal være førende for kommunens tjenester. Tiltak som styrker samisk språk og kultur skal løftes i denne perioden. Omstilling og digitalisering av kommunens tjenester skal skje på en åpen, inkluderende og tillitsskapende måte.

Prioriterte strategier:

- Helhetlig og aldersvennlig samfunns- og tjenesteutvikling
- Samarbeid om inkludering og mangfold
- Helsefremming, forebygging, tidlig innsats og hjelp til selvhjelp
- Tiltak mot økt fattigdom og boligsosiale utfordringer

Attraktivitet og bolyst

Rana skal være knutepunkt for regionalt samarbeid om attraktivitet og bolyst. Kommunen skal fortsatt legge til rette for spennende arbeidsplasser i privat og offentlig sektor, og sikre gode tjenester og studietilbud. Samarbeid og satsingsområder som fremmer attraktivitet og bolyst skal bidra til å rekruttere framtidig arbeidskraft til næringsliv og offentlig sektor.

Utdanningstilbud er viktig for å beholde og tiltrekke unge, og for å sikre at flere unge flytter tilbake til Rana. Sammen med næringsliv og offentlige aktører skal kommunen bidra til å styrke koblingen mellom utdanning, arbeidsliv, forskning og innovasjon slik at vi sikrer tilgang på fremtidig kompetanse.

Et rikt og tilgjengelig tilbud av kultur- og idrettsaktiviteter, kombinert med gode friluftsmuligheter fremmer attraktivitet og bolyst. I samarbeid med frivilligheten skal Rana kommune videreutvikle og legge til rette for møteplasser, arenaer og tilbud som styrker fellesskap, aktivitet og livskvalitet for alle aldersgrupper.

Attraktivitet og bolyst handler også om å ta i bruk hele kommunen, og legge til rette for mobilitet og næringsutvikling i distriktene. Byutvikling, urbanitet, høy kvalitet i nærmiljø og levende bygder bidrar samlet til å gjøre Rana til et attraktivt bosted, arbeidssted og studiested. Kommunen skal også være pådriver for et bedre kollektivtilbud.

Prioriterte strategier:

- Levende by og bygder med attraktive møteplasser
- Samarbeid om fleksible utdanningstilbud tilpasset fremtidig behov
- Bredt samarbeid om rekruttering
- Samskaping med frivillighet og næringsliv
- Legge til rette for økt mobilitet og bedre kollektivtilbud

Næringsvennlig kommune

Næringsutvikling er viktig fundament for samfunnsutvikling, gjennom arbeidsplasser og verdiskaping. Et variert og konkurransedyktig næringsliv skaper attraktivitet og bolyst, tiltrekker kompetanse og er avgjørende for en velfungerende kommune. Når næringsaktørene lykkes, styrkes hele kommunen og regionen – sosialt og økonomisk.

Mange næringer er sårbare for konsekvenser av geopolitisk uro, og kommunens rolle som pådriver og tilrettelegger for gode rammebetingelser er blitt mer viktig. Ny flyplass, dypvannskai, ny E6 og E12 som nordisk og europeisk samarbeidskorridor styrker Rana som logistikknutepunkt, og åpner for nye muligheter i hele regionen. Disse investeringene gir potensial for eksisterende og ny industri, for forsvarsindustri, og for vekst innen turisme og verdikjeder knyttet til havbruk. Et godt samarbeid på tvers av kommunegrensene og landegrensene i vår region vil øke effektene.

Menneskelig kunnskap og ferdigheter er drivere for utvikling, innovasjon og kvalitet, i både næringsliv og i offentlig sektor. Det teknologiske skiftet og økende digitalisering gjør at kunnskaps- og kompetanseindustri er viktig for fremtidig verdiskaping.

Både eksisterende og nye næringer må sikres tilgang på fornybar energi, arealer, havneinfrastruktur, digital infrastruktur, arbeidskraft og kompetanse. Sammen med næringslivet skal kommunen være en aktiv pådriver for å sikre konkurransedyktige vilkår.

Områder avsatt til havneformål skal videreutvikles for å møte kommunes samlede fremtidige behov, og om nødvendig være mottakshavn for allierte forsterkninger. Det er en økende interesse fra svensk side for å bygge jernbane fra Storuman til Mo i Rana.

Rana er også en stor jordbrukskommune. Attraktive distrikter og jordvern er viktig for å opprettholde grunnlaget for landbruk, skogbruk og tilleggsnæringer knyttet til lokal matproduksjon. Slik kan vi også være mer selvforsynt i møte med klimaendringer, mer ekstremvær og geopolitisk usikkerhet.

- Legge til rette for eksisterende og nye næringer inkludert forsvarsindustri
- Legge til rette for landbruk, skogbruk og tilleggsnæringer
- Bidra til økt nettkapasitet og kraftproduksjon
- Sikre tilgang på næringsareal
- Videreutvikle havnearealer til havnedrift og logistikkbasert næringsutvikling
- Vertskommune for statlige og private kunnskapsbedrifter

Bærekraftig tjenesteutvikling

Vi står overfor gjennomgripende endringer i arbeids- og samfunnsliv. Demografisk utvikling, knapphet på arbeidskraft, teknologisk utvikling og endrede rammebetingelser for kommunesektoren stiller nye krav til hvordan vi planlegger, organiserer og leverer tjenester. Samlet vil dette kreve høy endringstakt i kommunens tjenester i årene fremover.

Bærekraftig tjenesteutvikling handler om å levere tjenester som møter innbyggernes behov i dag, samtidig som kommunen tar ansvar for framtidige generasjoner. Bærekraftig økonomistyring i kommunen er en forutsetning. God kvalitet, effektiv ressursbruk og attraktive arbeidsplasser er avgjørende i endringene vi må gjennom.

For å lykkes må kommunen være en nyskapende arbeidsgiver som legger til rette for kompetanseutvikling og inkludering. Digitalisering, forenkling, innovasjon og teknologiske løsninger skal gi bedre tjenester. Samtidig må vi utfordre oss selv på å tenke helt nytt om roller, arbeidsprosesser og samhandling, både med frivillighet, innbyggere og næringsliv.

Prioriterte strategier:

- Utvikle tjenester i tråd med befolkningsutvikling og behov
- Nyskapende og innovativ arbeidsgiver
- Øke digitalisering, automatisering og innovasjon
- Sikre balansert økonomistyring gjennom modell for kommunaløkonomisk bærekraft (KØB)

God samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnet står overfor et mer krevende og sammensatt risikobilde enn tidligere. Global uro og krig i Europa har aktualisert behovet for et styrket totalforsvar, og klimaendringer gir økende fare for flom, skred og andre naturhendelser. Samtidig gjør teknologisk utvikling og digitalisering at samfunnet er mer sårbart for svikt i kritisk infrastruktur og digitale angrep.

I Rana kommune forsterkes utfordringsbildet av store avstander, variert natur, betydelig industri- og næringsaktivitet, og stor avhengighet av infrastruktur knyttet til transport og logistikk, kraft- og mobilnett.

Kommunen arbeider systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, øver og er forberedt på uønska lokale hendelser. Men vi står i et mer krevende sikkerhetspolitisk bilde, og må være forberedt på de verste situasjonene, også krig. Kommunen skal driftes så langt det lar seg gjøre, også i kriser og krig. Oppstå en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, kan Mo i Rana bli mottakshavn for allierte forsterkninger.

Prioriterte strategier:

- Samordne beredskapsplanverk og øke kunnskap om trusselbilde
- Styrke totalforsvaret og egenberedskap i kommunen
- Forbedre klimatilpasning gjennom naturbaserte løsninger
- Videreutvikle havnearealer som mottakshavn for allierte forsterkninger
- Legge til rette for økt matproduksjon

Framtidsretta infrastruktur

Investeringer i ny flyplass, europavei nord-sør og øst-vest, jernbane og dypvannskai legger til rette for næringsutvikling, bolyst og attraktivitet i hele regionen. Samtidig er konkurransen om grønn industri, arbeidskraft, kompetanse og råvarer global. En framtidretta infrastruktur i Rana er et viktig konkurransefortrinn - for næringsvirksomhet, transport og samarbeid i

hele regionen. Med Finland og Sverige som del av NATO er dypvannskai, ny flyplass og oppgradering av E12 som nordisk og europeisk samarbeidskorridor viktig.

En framtidretta infrastruktur skal tilpasses en ny geopolitisk virkelighet, og et klima med mer ekstremvær. Sikkerhet og beredskap skal være gjennomgående perspektiver på alle infrastrukturuområder. Områder avsatt til havneformål skal om nødvendig være mottakshavn for allierte forsterkninger. Rana kommune skal være pådriver for et robust kraftsystem som sikrer grønn verdiskaping, forsyningsikkerhet og beredskap. Digital infrastruktur og kompetanse er viktig for eksisterende næringsliv, og et viktig konkurransefortrinn for framtidige næringsetableringer og velferdsteknologi. God bredbåndsdekning i hele kommunen er også en forutsetning for næringsetablering og bolyst i distriktene.

Framtidretta infrastruktur handler også om kommunens formålsbygg. Hvilke formålsbygg kommunen skal ha, og hvordan de skal innrettes og brukes på en mer bærekraftig måte må ses i sammenheng med fremtidig tjenestestruktur og ressursituasjon.

Sykehuset er en viktig del av Ranas og Helgelands infrastruktur, og kommunen skal være en aktiv pådriver for at Rana fortsatt skal være tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen. Rana er det største regionsenteret på Helgeland. Vi har flest innbyggere med behov for sykehustjenester, et sterkt fagmiljø i sykehuset, og med ny flyplass styrkes evnen til videre utvikling.

Prioriterte strategier

- Regionalt knutepunkt for logistikk
- Tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- Bærekraftig bruk og vedlikehold av formålsbygg, veier og kritisk infrastruktur
- Trygt drikkevann og tilstrekkelig vannforsyning
- Sikring av kritiske samferdselsanlegg

Samlet oversikt hovedmål og strategier

Grønn utvikling	Livskvalitet og mestring	Attraktivitet og bolyst	Næringsvennlig kommune	Bærekraftig tjenesteutvikling	God samfunnsikkerhet og beredskap	Framtidsretta infrastruktur
• Redusere klimautslipp gjennom tiltak innen transport, bygg og arealbruk • Bærekraftig forvaltning av vannforekomst er • Øke gjenbruk, ombruk og redusere forbruk og avfall • Begrense nedbygging og tap av naturarealer og naturmangfold • Øke kunnskapsgrunlaget med klima-, areal- og naturregnskap	• Helhetlig og aldersvennlig samfunns- og tjenesteutvikling • Samarbeid om inkludering og mangfold • Helsefremming, forebygging, tidlig innsats og hjelp til selvhjelp • Tiltak mot økt fattigdom og boligsosiale utfordringer	• Levende by og bygder med attraktive møteplasser • Samarbeid om fleksible utdanningstilbud tilpasset fremtidig behov • Bredt samarbeid om rekruttering • Samskaping med frivillighet og næringsliv • Legge til rette for økt mobilitet og bedre kollektivtilbud	• Legge til rette for nye og eksisterende næringer inkludert forsvarsindustri • Legge til rette for landbruk, skogbruk og tilleggsnæringer • Bidra til økt nettkapasitet og kraftproduksjon • Sikre tilgang på næringsareal • Videreutvikle havnearealer til havnedrift og logistikkbasert næringsutvikling • Vertskommune for statlige og private kunnskapsbedrifter	• Utvikle tjenester i tråd med befolkningsutvikling og behov • Nyskapende og innovativ arbeidsgiver • Økt digitalisering, automatisering og innovasjon • Sikre balansert økonomistyring gjennom modell for kommunaløkonomisk bærekraft (KØB)	• Samordne beredskapsplanverk og øke kunnskap om trusselbildet • Styrke totalforsvaret og egenberedskap i kommunen • Forbedre klimatilpasning gjennom naturbaserte løsninger • Videreutvikle havnearealer som mottakshavn for allierte forsterkninger • Legge til rette for økt matproduksjon	• Regionalt knutepunkt for logistikk • Bærekraftig bruk og vedlikehold av bygg, veier og kritisk infrastruktur • Tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen • Trygt drikkevann og tilstrekkelig vannforsyning • Sikring av kritiske samferdselsanlegg

Slik følger vi opp kommuneplanens samfunnsdel

Prioriterte satsinger i kommuneplanen samfunnsdel er valgt for å styre utviklingen i bærekraftig retning, og møte kommunens viktigste utfordringer som samfunn og som organisasjon. Samfunnsdelen legger føringer for kommunen som samfunnsutvikler og tjenesteprodusent, og for prioriteringer i økonomiplan og budsjett.

Det er flere viktige satsingsområder og lovpålagte oppgaver som ikke løftes frem i kommuneplanens samfunnsdel, men som ivaretas og anses som forutsetninger i kommunens ordinære virksomhet. Viktige forutsetninger for at kommunen skal lykkes som tjenesteleverandør og samfunnsutvikler, er at tjenestene utvikles i takt med økonomiske og demografiske endringer.

Kommuneplanens samfunnsdel skal realiseres med de ressursene og økonomiske rammene kommunen har til rådighet. Prioriterte satsingsområder konkretiseres og følges opp i økonomiplan/budsjett, temaplaner og virksomhetsplaner, som samlet utgjør kommuneplanens handlingsdel. Arealstrategier legges til grunn for arealplanlegging i kommunen.

Oppfølging og vurdering av om utviklingen går i ønsket og bærekraftig retning følges opp som del av årsberetningen, og legges til grunn for eventuelle endringer i kommuneplanens handlingsdel påfølgende år. Det er særlig viktig å følge med på indikatorer knyttet til klima-, natur- og miljø, sosial ulikhet og utenforskap.

Føringer for arealplanlegging i kommunen

Arealstrategier gir overordnede føringer for kommunens fysiske utvikling i et langtidsperspektiv. De gir føringer for framtidig arealdisponering og er samtidig et verktøy for å realisere kommuneplanens samfunnsdel. Arealstrategier skal først og fremst legges til grunn for revisjon av kommuneplanens arealdel, men samtidig skal strategiene være føringer for all arealplanlegging og plan- og byggesaksbehandling i kommunen. For å synliggjøre sammenhengen med nasjonale føringer, er strategiene sortert under hovedtema i Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027.

Følgende arealstrategier legges til grunn for all arealplanlegging i Rana kommune:

Trygge og inkluderende lokalsamfunn

- Bysentrum skal være attraktivt med urbane kvaliteter og mangfold både av tilbud, funksjoner og mennesker.
- Bygdene skal ha attraktive møteplasser som stimulerer til sambruk og samhandling.
- Høy estetisk og arkitektonisk kvalitet for bygninger og uteområder skal vektlegges.
- Offentlige uterom og parker skal invitere til uformelle møter mellom ulike mennesker.
- Det skal legges vekt på gode og trygge gang- og sykkelveiforbindelser, spesielt fra sentrum og ut til tettstedene, til større arbeidsplasser, til turområder og til viktige mål for barn og unge. Snarveier skal bevares og holdes tilgjengelige.
- Nærturområder og områder for bynært friluftsliv skal ivaretas og prioriteres, og blågrønnstrukturene i sentrum skal styrkes. I og gjennom bebygde områder skal det etableres sammenhengende, økologisk funksjonelle blågrønne strukturer som henger sammen med naturområder.
- Allmennhetens mulighet for ferdsel, aktiviteter og gode opplevelser langs Ranfjorden og Ranelva skal styrkes.

Velferd og bærekraftig verdiskaping

- Det skal avsettes tilstrekkelige og egnede næringsarealer for forventet fremtidig behov.
- Gjenbruk, sambruk og mer effektiv utnyttelse av eksisterende næringsarealer og infrastruktur skal vurderes før nye næringsarealer kan utvikles.
- Tilrettelegging av næringsarealer skal skje med minst mulig negative konsekvenser for klima, miljø og samfunn.
- Lokalisering av nye bygge- og anleggstiltak utenfor Mo og omegn skal skje ut fra dokumenterte behov, og for å styrke livskraftige bygde- og lokalsamfunn.
- Naturgrunlaget for samisk kultur og næringsutvikling skal vektlegges.

Klima, natur og miljø for framtida

- Hensynet til landskaps- og naturverdier, og områder for friluftsliv og reindrift skal vektlegges, og kulturminner skal ivaretas.
- Hensynet til klima og miljø skal vektlegges ved utvikling av bolig- og næringsarealer.
- Vannmiljø skal vurderes og ivaretas i alt planarbeid som berører vannforekomster.

- Før eventuelle nye arealinngrep, skal arealer som allerede er utsatt for menneskelige inngrep vurderes fortettet og gjenbrukt. Skadet natur skal om mulig restaureres. Sambruk av areal skal alltid vurderes, for å gi arealeffektive løsninger.
- Opparbeiding og avskoging på avsatte framtidige utbyggingsområder skal gjennomføres etappevis etter behov, slik at nye naturinngrep begrenses til når det er aktuelt med utbygging.
- Større arbeidsplasser, detaljhandel og publikumsvirksomheter skal lokaliseres i sentrum eller så nært at det er naturlig å bevege seg til fots mellom funksjonene og sentrum.
- Nye boliger og tilhørende funksjoner skal etableres innenfor allerede utbygde områder, og nærhet til skoler og busstopp skal vektlegges. God bokvalitet skal vektlegges i både nye og eksisterende bomiljø.

Samfunnssikkerhet og beredskap

- Overflatevann skal håndteres lokalt, fortrinnsvis ved naturbaserte løsninger. Blågrønne strukturer skal styrkes, og flomveier skal sikres med tanke på ekstremnedbør. Bekkeløp skal holdes åpne og bevares i sitt eksisterende og naturlige løp.
- Drikkevannskilder og nedslagsfelt skal sikres mot tiltak og aktivitet som kan forringe drikkevannskvaliteten.
- Naturressurser skal ivaretas og utnyttes bærekraftig, også ut fra et beredskapsperspektiv. Dyrka/dyrkbar jord skal sikres mot nedbygging.
- Havner og kritiske samferdselsanlegg skal sikres tilstrekkelig areal til utvikling og ivaretagelse av sikkerhet. Det skal legges til rette for gode overganger mellom transportmidler, også med hensyn til militære behov.